

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มีอุดมการณ์และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน พัฒนาการได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 คือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยที่กำหนดให้มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ (สำนักทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 1)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาและนำเสนอมาตรฐานและการศึกษาแห่งชาติ จากนั้น องค์กรหลักและกระทรวงต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่วัฒนธรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ จะทำหน้าที่พัฒนามาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับนั้น ๆ พร้อมทั้งดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อเตรียม

ความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549, หน้า 7)

สารบัญญัติในหมวดที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ดังนั้น ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษา จะดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านความรู้ มีทักษะกระบวนการคิดในเชิงระบบ มีความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ที่สถานศึกษากำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้เด็กไทยอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน เสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง (สำนักทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 2)

สำหรับการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 ประกอบด้วย 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวังจันทน์วิทยาและโรงเรียนสरोยเสรีวิทยา โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจันทน์ คือ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดแพร่ สภาพชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท ประกอบด้วย ชาวพื้นเมืองและมีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีวัฒนธรรมและประเพณีเป็นของตนเอง โดยเฉพาะภาษาพูดและพูดภาษาไทยไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลักของชุมชนในอำเภอวังจันทน์ คือ เกษตรกรรมรับจ้างทำงานในต่างจังหวัด เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลาดเขาและป่าโปร่ง โดยภาพรวมประชาชนมีฐานะค่อนข้างยากจน นโยบายในการประกันคุณภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจันทน์ คือ มุ่งมั่นจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างทั่วถึง พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม ปลอดภัย

สารเสพติด ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับเป็นสากล ได้อย่างมีความสุข

สภาพปัญหาของระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 เป็นผลจากการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารและการจัดการศึกษาตามโครงสร้างใหม่ ของกระทรวงศึกษาธิการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารภายในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เกิดปัญหาการบริหารงาน ขาดความพร้อมในเรื่องการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียน การสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองและ ความเจริญ อีกทั้งสภาพการติดต่อสื่อสารการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่กับสถานศึกษามีปัญหา และ ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีศักยภาพ

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน อำเภอดงขี้เหล็ก ในภาพรวม ผลการประเมินด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น ผู้เรียนรู้คุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น มีความเสียสละ เพื่อส่วนรวม รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ปลอดภัย สารเสพติด มีสุนทรียภาพทางด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ สนใจในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ยังมีสุนทรียภาพทางด้านดนตรี ทั้งในส่วนของ การเล่นดนตรีและฟังดนตรี ผู้เรียนให้ความสนใจด้านกีฬา รู้หลักการดูแลสุขภาพ มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ผลการประเมินด้านครู คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีวุฒิตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 100 ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนา อย่างต่อเนื่องมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลการประเมินด้านผู้บริหาร คือ ผู้บริหารมีภาวะความเป็น ผู้นำ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีการจัดโครงการบริหาร และมีการบริหารอย่างเป็นระบบ มีเทคนิคในการติดตามงาน มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นประจำให้หลักการบริหารแบบ มีส่วนร่วม ส่วนปัญหาที่พบในด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองมีวิสัยทัศน์ และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มสาระวิชาภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ ด้านครูยังขาดการพัฒนาครูผู้สอน นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนที่เน้น นักเรียนเป็นสำคัญ ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และยังขาดการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง ส่วนด้านผู้บริหาร ยังขาดการพัฒนากระบวนการข้อมูลสารสนเทศ มีการนำ

ระบบ IT มาบริหารจัดการน้อย มีการนิเทศติดตามผลที่ยังไม่เป็นระบบ ส่งผลต่อการตัดสินใจ เพื่อพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน

จากแนวคิดและสภาพปัญหาของการประเมินคุณภาพภายนอกดังกล่าว ผู้ศึกษาได้เกิดความตระหนักในความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการดำเนินการ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก จึงสนใจศึกษาเพื่อหาคำตอบว่า จากการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ จะเป็นอย่างไร และบุคลากรทางการศึกษาพึงพอใจต่อผลการดำเนินเพียงใด เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์และอาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อผลการดำเนินงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและเครือข่ายผู้ปกครอง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน อำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2553 จำนวน 130 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้ามุ่งศึกษาผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินประกันคุณภาพภายใน ใช้การศึกษาจาก เอกสารรายงานประจำปีและรายงานการประเมินตนเองในรอบที่ 1 และ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐาน ด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหารรวมทั้งผลการวิเคราะห์สถานศึกษา ของผู้ประเมินจากรายงาน การประเมินตนเอง ประกอบด้วย จุดเด่น จุดด้อย และแนวทางพัฒนาของโรงเรียน

2. ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย

- 2.1 ความพึงพอใจด้านร่องรอยและหลักฐานที่แสดงถึงความตระหนัก (Awareness)
- 2.2 ความพึงพอใจด้านร่องรอยและหลักฐานที่แสดงถึงความพยายาม (Attempt)
- 2.3 ความพึงพอใจด้านร่องรอยและหลักฐานที่แสดงถึงความสำเร็จ (Achievement)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานอย่างเป็นระบบของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้มั่นใจว่าการศึกษาได้ให้สิ่งที่ผู้เรียนและสังคมต้องการ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน หมายถึง ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลเหล่านี้ได้มาจากทำวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารรายงานประจำปีและรายงานการประเมินคุณภาพภายในรอบที่ 1 และ 2 และความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน จังหวัดแพร่

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ใช้เป็นหลักในการเปรียบเทียบกับการดูแลตรวจสอบการประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน จังหวัดแพร่ ประกอบด้วยโรงเรียนสรอยเสรีวิทยา และโรงเรียนวังจีนวิทยา ซึ่งในระหว่างเก็บข้อมูลยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 มีใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน จังหวัดแพร่ ในปีการศึกษา 2553

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ทศนคติในทางบวกของบุคลากรที่มีต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอวังจีน จังหวัดแพร่ ใน 3 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนัก หมายถึง การเห็นถึงความสำคัญการวางแผนดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ในส่วนของการประเมินอิงสถานศึกษา

2. ด้านความพยายาม หมายถึง การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างจริงจัง และเป็นระบบ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ในส่วนของการประเมินอิงสถานศึกษา

3. ด้านความสำเร็จ หมายถึง ผลที่ได้จากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์มาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จนเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ อาจสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนหน่วยงานที่มีส่วนในการจัดการศึกษาสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงหรือพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งต่อไป